
Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:2

Diakonens vigningslöften och antal diakoner i pastorat

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner som rör frågor om löfterna vid diakonvigning, motionerna 2014:10 och 2014:37 punkt 1. I båda fallen föreslås att det ska göras en översyn dessa löften. Utskottet menar, i linje med vad Läronämnden framför i sitt yttrande, att vigningsordningarna för de tre uppdragen i kyrkans vigningstjänst måste behandlas i ett sammanhang och föreslår därför att kyrkomötet avslår de båda motionerna. I andra punkten i motion 2014:37 föreslås att antalet diakoner i ett pastorat ska fastställas av stiftsstyrelsen. Med hänvisning till att det bör vara en fråga för lokal bedömning vilka befattningar som ska inrättas och till att dialogen kring församlingsinstruktionen kan vara ett tillfälle för stiftet att ta upp frågan om anställande av diakoner föreslår utskottet även avslag på motion 2014:37 punkt 2.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:10.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:37, punkt 1.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:37, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2014:10 av Anders Nihlgård, Diakonens vigningslöften

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändring i kyrkohandboken, i enlighet med motionens förslag, när det gäller orden som diakonen säger ”ja” till vid sin vigning.

Motion 2014:37 av Irene Oskarsson, Vigningslöftet och antalet diakoner i pastorat

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra en översyn av vigningslöfterna i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till en reglering i kyrkoordningen som innebär att antalet diakoner i ett pastorat ska fastställas av stiftsstyrelsen.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionerna 2014:10 och 2014:37 i Ln 2014:2y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Löften vid diakonvigning

Den översyn av kyrkohandboken som pågår för närvarande och förväntas leda till en skrivelse från kyrkostyrelsen till 2016 års kyrkomöte omfattar det reguljära gudstjänstlivet i församlingen inklusive de kyrkliga handlingar som primärt hör hemma i den lokala församlingen. Det är fråga om första delen av kyrkohandboken. I kyrkohandbokens andra del finns bl.a. ordningar för vigning till uppdragen i kyrkans vigningstjänst. Det har i regel vid handboksrevisioner av det slag som nu är aktuellt gjorts en översyn av kyrkohandboken i dess helhet. Det finns inga beslut om den saken men det synes rimligt att frågan kommer att aktualiseras.

De löftesfrågor som finns i vigningsordningarna för uppdragen som biskop, diakon och präst är i stor utsträckning likalydande. Det gäller särskilt för uppdragen som diakon och präst. Det som i första hand ger det specifika för vart och ett av uppdragen är den första löftesfrågan. Där ställs frågan om man vill åta sig uppdraget att vara biskop respektive präst eller diakon. Den frågan föregås av inledningsord som delvis är gemensamma för de tre uppdragen men som i stor utsträckning skiljer sig åt och anger de särskilda förpliktelserna för vart och ett av uppdragen. Det som sägs särskilt om uppdraget som diakon är följande.

En diakon skall
 uppsöka, hjälpa och stödja dem som är i kroppslig och själslig nöd,
 ge kristen fostran och undervisning i tron,
 i församling och samhälle vara ett barmhärtighetens tecken
 och i allt tjäna Kristus i sin nästa.
 En diakon skall leva som Kristi tjänare
 och hjälpa människor att gestalta Guds kärlek.
 Diakonen skall försvara människors rätt,
 stå på de förtrycktas sida
 och uppmuntra och frigöra Guds folk till det som är gott
 så att Guds kärlek blir synlig i världen.

Befattningar i församlingar och pastorat

I 34 kap. 1 § i kyrkoordningen regleras befattningarna för en församling. Enligt bestämmelsen ska det för varje församling finnas anställd

- ◆ en kyrkoherde,
- ◆ minst det antal övriga präster (komministrar) som stiftsstyrelsen bestämmer,
- ◆ minst en kyrkomusiker som ska vara organist eller kantor,
- ◆ det antal diakoner och den personal i övrigt som behövs för verksamheten.

Av 34 kap. 2 § första stycket framgår att församlingar som ingår i ett pastorat har gemensam kyrkoherde och annan personal.

När kyrkoordningen utarbetades diskuterades frågor om reglering av den lokala tjänsteorganisationen. I betänkandet *Personal, tillsyn och överklagande* (Svenska kyrkans utredningar 1998:6) konstaterades att det givetvis ingår i domkapitlets tillsyn över församlingen att bevaka att inte diakonin – som ett för hela kyrkan och för den enskilda församlingen oumbärligt uttryck för kyrkans grundläggande identitet och för sambandet mellan ord och handling – sätts på undantag. Utredningen anförde vidare att den däremot inte funnit skäl att lägga på stiftsstyrelsen att besluta om den diakonala verksamhetens minimidimensionering i en församling på det sätt som föreslogs att prästorganisationen skulle regleras. Centralstyrelsen konstaterade i

kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte att bestämmelserna om andra befattningar för församlingar än som präster och kyrkomusiker inte innebar någon egentlig förändring i förhållande till vad som tidigare gällt. Styrelsen var inte beredd att lägga fram några förslag som skulle minska det lokala självbestämmandet.

Frågan om reglering av diakontjänster har varit föremål för kyrkomötets behandling vid ett flertal tillfällen (se bl.a. betänkandena TU 2007:5 *Diakoner i församling*, TU 2008:10 *Stärk diakonernas ställning i församlingarna* och TU 2011:10 *Diakonernas ställning och uppgifter*). Motioner om obligatoriska diakontjänster har tidigare avslagits av kyrkomötet med hänvisning till att församlingarna själva måste få avgöra hur den diakonala verksamheten ska bedrivas.

Senast var frågan om reglering av antalet befattningar som diakon uppe vid föregående års kyrkomöte där frågan behandlades i Tillsyns- och uppdragsutskottet betänkande TU 2013:11 *Antal diakoner i pastoraten*. Utskottet föreslog avslag på en motion där det föreslogs att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att föreslå en ändring i kyrkoordningen som skulle innebära att varje pastorat ska ha minst en diakon anställd. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag. I sina motiv för avslag på motionen anslöt sig utskottet till vad Läronämnden framhöll i yttrandet Ln 2013:12y

I varje församling behövs en ständigt pågående reflektion samt ett långsiktigt arbete med frågan hur den diakonala uppgiften skall fullgöras. Detta är inte enbart en fråga om antalet tjänster utan handlar även om ett vidgat gemensamt ansvarstagande.

Utskottet förutsatte att pastoraten anställer diakoner i den utsträckning som behövs och som de har möjlighet till. Vidare lyfte utskottet fram stiftens möjlighet och ansvar att vid framtagandet av församlingsinstruktioner bevaka frågan om hur församlingens grundläggande uppgift fullgörs och där utövandet av diakonin ingår.

Utskottets överväganden

Diakonens vigningslöften

Utskottets förslag: Utskottet föreslår att kyrkomötet avslår motionerna 2014:10 och 2014:37, punkt 1.

I betänkandets bakgrundsteckning konstateras att de löften som ges vid vigningen till de tre uppdragen inom kyrkans vigningstjänst i stor utsträckning är desamma för alla tre uppdragen. Läronämnden framhåller i sitt yttrande att en eventuell översyn av kyrkohandbokens vigningsordningar behöver omfatta vigningarna till samtliga tre uppdrag. Utskottet menar att förslagen i motion 2014:10 och i motion 2014:37 första punkten går i en annan riktning eftersom de förslagen bara avser löfterna i ordningen för diakonvigning. Det finns sådant i alla tre vigningsordningarna och i de löften som där ges som är specifikt för ett visst uppdrag. Det går dock inte att bryta ut detta och göra en särskild översyn av bara den delen av vigningslöfterna i ordningen för diakonvigningen. Vigningslöfterna för vart och ett av de tre uppdragen är en helhet som måste ses över i ett sammanhang.

Den vidare frågan om en översyn av kyrkohandbokens del II där bl.a. vigningsordningarna ingår tas upp i motion 2014:79, vilken bereds av gudstjänstutskottet. Det blir alltså möjligt för årets kyrkomöte att fatta ett beslut om den saken. Det är självfallet att en översyn av kyrkohandbokens del II kommer att innefatta frågor om hur vigningslöfterna ska vara utformade.

Mot bakgrund av det som här har anförts ställer sig utskottet avvisande till de båda motionsförslagen om att ge ett uppdrag till kyrkostyrelsen om en separat behandling av diakonens vigningslöften. Utskottet föreslår därmed att kyrkomötet ska avslå motionerna 2014:10 och 2014:37 första punkten.

Antal diakoner i församlingar och pastorat

Utskottets förslag: Utskottet föreslår att kyrkomötet avslår motion 2014:37, punkt 2.

Det framgår av bakgrundsteckningen att förslag om reglering av antal diakoner anställda på lokal nivå har diskuterats vid ett flertal kyrkomöten – senast förra året. Att samma förslag återkommer pekar på ett engagemang för diakoni och för att det ska finnas diakoner i församlingar och pastorat. Återkomsten av i princip samma förslag i lite olika varianter visar också att kyrkomötet inte funnit skäl att gå de återkommande motionerna till mötes.

Vid överläggningarna i Tillsyns- och uppdragsutskottet har konstaterats att det i regel inte råder någon tvekan om att man vill kunna ha diakoner i arbetslagen i församlingarna och pastoraten. Diakonin, som också bärs upp av många frivilligas engagemang, är en nödvändig del av församlingens grundläggande uppgift. Bedömning av vilka befattningar som ska finnas inrättade i församlingar och pastorat menar utskottet ska ligga på lokal nivå. Det finns visserligen en reglering av antalet präst-tjänster men det hör samman med att det finns uppgifter som är givna till den som har uppdraget som präst och som är nödvändiga för församlingen. Utan gudstjänst och gudstjänstgemenskap finns ingen församling och därför är prästen nödvändig för församlingen. Utan diakoni lever ingen församling men det finns inte samma direkta koppling mellan diakonins nödvändighet och en anställd diakon som mellan guds-tjänst och präst. Det är inte minst en sviktande ekonomi som i mindre församlingar och pastorat kan omöjliggöra inrättande av befattningar som diakon. Enligt utskottets mening kan det inte vara rimligt att man, vilket skulle kunna vara en yttersta åtgärd, måste göra en indelningsändring för att möjliggöra inrättande av en befattning som diakon. Med anknytning till det som Läronämnden framför menar utskottet att det är i det lokala sammanhanget som man måste pröva hur man ska ta sitt diakonala ansvar. I detta ansvar ligger också att bedöma om det finns möjlighet att anställa en diakon eller ej. Den bedömningen menar utskottet ska ligga kvar lokalt och inte flyttas till stiftet. Det hindrar inte att frågan kan aktualiseras från stiftets sida t.ex. i den dialog som finns kring församlingsinstruktionen. I det sammahanget kan det finnas anledning att ta upp olika frågor om hur församlingens grundläggande uppgift ska utföras och därmed bl.a. om behovet av en diakon, eller kanske flera, för att fullgöra det diakonala uppdraget.

Uppsala den 24 september 2014

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Emma Svensson, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Hanna Unger.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Johanna Andersson, Kent Karlsson, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Claes Björndahl.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2014:2y

Vigningsordningarna och diakonernas löften

Läronämndens yttrande över motionerna 2014:10, 2014:37, 2014:79

Den svenska kyrkohandboken uttrycker Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. *Den svenska kyrkohandboken* del II innehåller bland annat vigningsordningarna till biskop, präst och diakon. Vigningstjänsten i Svenska kyrkan är en med tre likvärdiga uppdrag. Om Svenska kyrkan gör en översyn av vigningsordningarna behöver denna omfatta vigningarna till samtliga tre uppdrag.

När det gäller motion 2014:37 om reglering i kyrkoordningen av antalet diakoner i ett pastorat hänvisar Läronämnden till sitt yttrande Ln 2007:2y:

I varje församling behövs en ständigt pågående reflektion samt ett långsiktigt arbete med frågan hur den diakonala uppgiften skall fullgöras. Detta är inte enbart en fråga om antalet tjänster utan handlar även om ett vidgat gemensamt ansvarstagande.

Uppsala den 27 augusti 2014

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Karin Sarja, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson och Jesper Svartvik.